

DEN SOCIALA EKONOMINS KVALITETSSÄKRINGS- OCH UPPFÖLJNINGSMODELL.

Framtagen av:

ABF Jämtland Härjedalen, Coompanion Kooperativ Utveckling Jämtlands Län, Folkets Hus och Parker Mellannorrland, Eko-Teck, Hela Sverige Ska Leva Jämtlands Län, Jämtland Härjedalens Idrottsförbund, Medborgarskolan Västernorrland, Studieförbundet Vuxenskolan Jämtlands Län och Västernorrlands Idrottsförbund.

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

INLEDNING.	3.
SAMMANFATTNING.	4.
SOCIAL EKONOMI.	5.
SEMN.	5.
BAKGRUND TILL PROJEKT SESAM.	7.
SESAM:S VARUMÄRKE.	9.
ARBETSFÖRMEDLINGENS KRAVSPECIFIKATION.	11.
DEN SOCIALA EKONOMINS GEMENSAMMA VÄRDEGRUND.	16.
EMPOWERMENT.	18.
JÄMSTÄLLDHET.	18.
TILLGÄNGLIGHET.	19.
MILJÖPOLICY.	19.
KOMPETENSUTVECKLING.	20.
SEKRETESS.	21.
ÖVERENSKOMMELSEN.	24.
TVÅ EXEMPEL PÅ MODELLER FÖR ARBETSLIVSINTEGRATION.	27.
KONKLUSION.	29.
REFERENSFÖRTECKING.	30.
KONTAKTUPPGIFTER.	36.
BILAGA.	37.

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

INLEDNING.

De partners som ingår i den sociala ekonomins anordnarstöd i mellersta Norrland bör innehålla en samordnad och likvärdig kvalitetssäkringsmodell. Under projektperioden som gjort sig gällande för projekt SESAM skall modellen enligt projektansökan ha etablerats och implementeras hos samtliga anordnare. Kvalitets- och uppföljningsmodellen innefattar hela arbetsprocessen med enskilda individer, anordnares ansvar och skyldighet gentemot individen och Arbetsförmedlingen samt anordnares rutiner, uppföljning och dokumentation.

I föreliggande kvalitetssäkrings- och uppföljningsmodell redovisar den sociala ekonomin i mellersta Norrland i projekt SESAM för den värdegrund, policy och de perspektiv som skall genomsyra verksamheterna vid tillhandahållande av sysselsättningsplatser inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas.

Kvalitetssäkrings- och uppföljningsmodellen skall fungera stödande för både den sociala ekonomins anordnare av sysselsättningsplatser samt för de personer som är i jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas. Detta innebär ett synliggörande av vad den sociala ekonomin skall och har att erbjuda som anordnare av sysselsättningsplatser.

Kvalitetssäkrings- och uppföljningsmodellen har framkommit genom samverkan mellan den sociala ekonomin i regionen Jämtlands län och Västernorrlands län bestående av ABF Jämtland Härjedalen, Coompanion Kooperativ Utveckling Jämtlands Län, Folkets Hus och Parker Mellannorrland, Eko-Teck, Hela Sverige Ska Leva Jämtlands Län, Jämtland/Härjedalens Idrottsförbund, Medborgarskolan Västernorrland, Studieförbundet Vuxenskolan Jämtlands Län och Västernorrlands Idrottsförbund.

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

SAMMANFATTNING.

Den sociala ekonomin är signifikant för den lokala och regionala utvecklingen då dess samverkansstruktur främjar tillväxt, välfärd och sysselsättning. I projekt SESAM har den sociala ekonomin ökat sin samverkan organisationerna emellan samt med Arbetsförmedlingen. Samverkan är essentiellt för att den sociala ekonomi skall ges möjlighet att stärka sin position som en viktig samhällsbärare. Resultat redovisat av Arbetsförmedlingen visar att sysselsättningsplatser inom den sociala ekonomin i större utsträckning leder till arbete. Genom ESF-projekt SESAM har deltagare inom jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas erbjudits kvalitativa sysselsättningsplatser med framgång.

Under projekttiden har den sociala ekonomin gemensamt arbetat fram en kvalitetssäkrings- och uppföljningsmodell innehållande en gemensam värdegrund som den sociala ekonomin skall förhålla sig efter. Kvalitetssäkrings- och uppföljningsmodellen redogör initialt för definitionen av social ekonomi samt för den ideella föreningen SEMN, Social Ekonomi Mellersta Norrland, vars syfte är att gemensamt arbeta med frågor som rör den sociala ekonomin i regionen.

Vidare redovisas Arbetsförmedlingens kravspecifikation på anordnarskap inom jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas. Detta följs av den sociala ekonomins gemensamma värdegrund, förhållningssätt och policys samt perspektiv inom områdena empowerment, jämställdhet, tillgänglighet och miljö. Rådande sekretess genom OSL, Offentlighet- och Sekretesslagen, samt PuL, Personuppgiftslagen, redogörs för i syfte att medvetandegöra anordnare av sysselsättningsplatser om vilka lagar och författningar som är gällande. Avslutningsvis beskrivs Överenskommelsen som skapats av den svenska regeringen samt de idéburna organisationerna inom den sociala ekonomin följt av två exempel på arbetslivsintegrerade modeller.

Kvalitetssäkrings- och uppföljningsmodellen bör vara ett dokument under ständig uppdatering som dateras vid varje revidering.

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

SOCIAL EKONOMI.

Social ekonomi är ett begrepp som implementerades i Sverige i anknytning till det svenska medlemskapet i Europeiska Unionen år 1995. Social ekonomi är sprunget ur franskans *économie sociale*, som i sin tur har samband och liknande innehåll som det engelska begreppet *non-profit organisation*.

Sveriges formella definition av begreppet *social ekonomi* har tagits fram av Kulturdepartementet år 1999 och lyder:

"Med social ekonomi avses organiserade verksamheter som primärt har samhälleliga ändamål, bygger på demokratiska värderingar och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn. Dessa sociala och ekonomiska verksamheter bedrivs huvudsakligen i föreningar, kooperativ, stiftelser och liknande sammanslutningar. Verksamheter inom den sociala ekonomin har allmännytta eller medlemsnytta, inte vinstintresse, som främsta drivkraft."

SEM.N.

I mellersta Norrland, bestående av Jämtlands län och Västernorrlands län, har ett tiotal regionalt verksamma organisationer inom folkbildning, idrott, landsbygdsutveckling, kooperativ utveckling och samlingslokaler samlats för att bilda en plattform i syfte att tillsammans arbeta med frågor som rör den sociala ekonomin i regionen. Plattformarbetet formerades i ett projekt finansierat av Europeiska Regionala Utvecklingsfonden och gick under namnet SEMN, Social Ekonomi Mellersta Norrland. Projektet hade som huvudmål att samla organisationer och då projektiden löpte ut bildades den 31 mars 2011 ideella föreningen SEMN.

De verksamma organisationerna i SEMN innefattar ABF Jämtland Härjedalen, Coompanion Kooperativ Utveckling Jämtlands Län, Folkets Hus och Parker Mellannorrland, Hela Sverige Ska Leva Jämtlands Län, Jämtland Härjedalens Idrottsförbund, Västernorrlands Idrottsförbund, SERUS, Studieförbundet Vuxenskolan Jämtlands Län samt Studieförbundet Vuxenskolan Västernorrland.

Föreningen SEMN, Social Ekonomi i Mellersta Norrland ideell förening, har verksamhetsområde Mellersta Norrland, med vilket avses Jämtlands och Västernorrlands län. SEMN är religiöst och partipolitiskt obunden vars ändamål är att främja den sociala ekonomins utveckling i Mellersta Norrland.

Med social ekonomi avses organiserade verksamheter som primärt har samhälleliga ändamål, bygger på demokratiska värderingar och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn.

Dessa sociala och ekonomiska verksamheter bedrivs huvudsakligen i föreningar, kooperativ, stiftelser och liknande sammanslutningar.

Verksamheter inom den sociala ekonomin har allmännyttan eller medlemsnytta, inte vinstintresse, som främsta drivkraft.

SEMNs ändamål skall uppnås genom att den huvudsakligen arbetar med:

- att samla organisationer i den sociala ekonomin för att påverka i frågor av gemensamt intresse,
- att ta initiativ till kompetensutveckling och erfarenhetsspridning både hos medlemmarna och externt,
- samt att främja projektverksamhet i syfte att utveckla medlemsorganisationerna.

SEMNs verksamhet skall genomföras i samarbete med sina medlemmar i syfte att utveckla både sina medlemmar och den sociala ekonomin i verksamhetsområdet.

Föreningen skall driva verksamheter som dess medlemmar efterfrågar och inte konkurrera med medlemmarnas ordinarie verksamhet.

Till medlem i SEMN kan antas juridiska personer inom den sociala ekonomin enligt ändamålsparagraf 3 vilka skall vara verksamma inom regionen Mellersta Norrland.

SEMN vill med projekt SESAM tillföra ett mervärde för långtidsarbetslösa i jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas. Detta genom en tydlig skillnad mellan deltagande inom social ekonomi och den privata sektorn.

Då behovet av Fas3-arbete är större inom social ekonomi är målbilden att deltagarna där upplever större tillfredsställelse genom meningsfulla sysselsättningsplatser.

BAKGRUND TILL PROJEKT SESAM.

SESAM, Social Ekonomi i Samverkan är ett projekt inom Europeiska Socialfondens PO2 i Jämtland och Västernorrland. Genom samarbete mellan Arbetsförmedlingen och den sociala ekonomin skall projekt SESAM utveckla och organisera anordnare av sysselsättningsplatser för arbetssökande inom Jobb och Utvecklingsgarantins tredje fas. (JOB fas3). Projektet bedrivs inom arbetsmarknadsområde Jämtland & Västernorrland under perioden 2009-07-01 - 2012-06-30. Samarbetet i SESAM erbjuder intresserade anordnare och sökanden en utökad delaktighet och olika former av stöd och anpassade metoder med målet att korta vägen för arbetssökanden inom Jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas tillbaka till arbete. Inom projektarbetet utvecklas löpande användarvänliga metoder skall vara anpassade och användbara inom Arbetsförmedlingens ordinarie arbetet inom Jobb- och utvecklingsgarantin. Projektarbetets mål är att utveckla kvalitetssäkrings och uppföljningsmodeller av sysselsättningsplatser och former för individuell uppföljning av deltagarna, där var anordnare arbetar med individuella planer för enskilda deltagarens möjligheter att återgå till arbete.

Projektets framgångar och mål bygger på att i samarbetet skapa en fast struktur med långsiktig samverkan mellan Arbetsförmedling och den sociala ekonomins aktörer med möjligheter att erbjuda arbetssökanden inom JOB fas3, ett utökat stöd på vägen tillbaka till arbete. Arbetssättet i detta ska medvetet anpassas och stärka individers självkänsla och välbefinnande och ökar känsla av samhällstillhörighet och engagemang.

I utlysningen *"arbetslösa i tredje fasen inom ramen för den sociala ekonomin inom jobb- och utvecklingsgarantin 2009-509002"* står följande bakgrund till projektet skrivet: *"Dagens alltmer hårda situation på arbetsmarknaden skapar ett starkt behov av att finna nya samverkansformer för att bistå arbetssökande att finna sin väg tillbaka till arbetsmarknaden. Personer med någon form av arbetsnedsättning, personer med utländsk bakgrund samt äldre arbetssökande har i och med denna tuffa utveckling fått det alltmer svårare att hävda sig i konkurrensen på arbetsmarknaden och ingår därmed som en del i gruppen som kvalificeras sig för Fas 3.*

Den sociala ekonomins företag och organisationer är sammanslutningar av personer som samarbetar för att lösa olika behov. Där finns kooperativ, sociala företag, folkbildning, idrottsrörelser, samlingslokaler och grupper som arbetar med lokalt utvecklingsarbete.

Det finns många uppgifter och uppslag på idéer som skulle kunna utvecklas till meningsfull sysselsättning och varaktiga arbeten för Fas 3-personer.

Med anledning av detta har samverkansplattformen Social Ekonomi mellersta Norrland initierat en idé kring att organisera anordnare inom Fas 3.

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

Den sociala ekonomins aktörer i mellersta Norrland har nu utarbetat ett helhetskoncept som skulle möjliggöra minst 100-150 fas 3-platser i vår region.

Detta arbete innefattar ett uppbyggande av en fast struktur som direkt berör fas 3-brukarna och deras behov av arbetsplatser enligt följande:

Projektaktiviteter

Tema 1: samverkansstruktur

En fast organisation ska etableras med ansvar för att samordna den sociala ekonomins anordnare av fas 3-platser. Eftersom de flesta aktörerna inom den sociala ekonomin i mellersta Norrland är så aktörer med några få anställda per arbetsställe, föreligger ett påtagligt behov av en samordning och samverkan mellan anordnare för att verkligen tillvarata den potential som finns inom denna typ av verksamheter för enskilda individers behov av arbetsträning. Aktiviteterna inom tema 1 blir till stor del inriktade på att samla potentiella anordnare, förankra arbetet och identifiera det konkreta behovet som enskilda anordnare behöver stöd och hjälp med.

- Workshops
- Studiebesök
- Etablera en lärande miljö
- Utåtriktade informationsaktiviteter
- Hemsida
- Intranätfunktion, datastöd m.m.

Tema 2: individstöd

För att maximera enskilda individers möjligheter att återgå till arbetsmarknaden behövs handledning och tät uppföljning av individuella planer för fas 3-brukarna. Detta är centralt i arbetet och ett system för detta bör arbetas fram och etableras för varje enskild brukare som erbjuds fas 3-plats inom någon av den sociala ekonomins aktörer. Här är det viktigt att också hitta de bästa formerna för dialog med tät återkoppling mellan Arbetsförmedlingen och ev. andra aktörer som är aktiverade kring den enskilda individen. För social ekonomi är dock brukarnas egenmakt empowerment central och en självklar huvudinriktning inom de fas 3-platser som social ekonomi kan erbjuda.

- Individstöd
- Fleraktörsträffar utifrån brukarnas egenmakt
- Tillgänglighetsanpassning
- Brukaraktiviteter, enskilt
- Brukaraktiviteter, i grupp m.m.

Tema 3: kvalitets- och uppföljningsarbete

Alla partners som ingår i den sociala ekonomins anordnarstöd i mellersta Norrland bör innehålla en samordnad och likvärdig kvalitetssäkringsmodell. Under projektperioden ska modellen etableras och implementeras hos samtliga anordnare.

Det är viktigt att kvalitets- och uppföljningsarbetet innefattar hela arbetsprocessen med enskilda individer, anordnares ansvar och skyldighet gentemot individen och Arbetsförmedlingen samt anordnares rutiner, uppföljning och dokumentation. Jämställdhet och tillgänglighet bör också ingå.”

SESAM:s VARUMÄRKE.

”SESAM - det attraktiva valet för personer som söker sysselsättningsplats”

Det som kännetecknar SESAM är att vi genom vårt samarbete inom projektet kan erbjuda kvalitativa sysselsättningsplatser där var anordnare engagerar sig för de arbetssökandes behov genom att rusta män och kvinnor till att kunna få arbete med egen försörjning - om inte hos mig som anordnare så istället hos någon annan arbetsgivare.

SESAM värnar om att lönearbete, jobbsökning och projektaktiviteter alltid går före sysselsättning. Vårt arbetssätt stärker aktiviteter för att komma till målet - lönearbete.

Vi utgår från att personerna kan och vill arbeta och vill motivera dem att söka arbete på olika sätt. Personernas trygghet och integritet ser vi som mycket viktig och tillämpar därmed tystnadsplikt kring personerna. Vi lyssnar in personen när det behövs och vill vara till hjälp till självhjälp när så behövs.

Anordnaren erbjuder personerna handledning i det dagliga arbetet och introduktion eller utbildning för att utföra uppgifter. Deltagaren och handledaren upprättar tillsammans en gemensam planering som påbörjas under första veckan. Personen kan välja att ta med sig relevant dokumentation, till exempel handlingsplanen.

Personerna kan ta arbete med lön om så bara för en timma, hos mig som anordnare eller hos annan arbetsgivare utan att det skall vara ett hinder för verksamheten.

Vi ser det snarare som en möjlighet för personen att nå sina mål.

Arbetssättet baseras på att vi i det dagliga arbetet är öppna för personernas intressen och förslag på egna utvecklingsområden inom ramarna för verksamheten. För att känna stimulans och lära sig nytt får personerna utföra olika sysslor och vara delaktiga i arbetsplatsens vardagsrutiner.

SESAM vill med detta ge personer som väljer sysselsättningsplats inom projektet nya möjligheter till kontakt med arbetslivet, att de får nya kunskaper, ett bredare nätverk med möjlighet till referenser men inte minst att få känna delaktighet. Om möjlighet uppstår kan personen genom sin vilja och kompetens även hjälpa till att utveckla vår verksamhet.

Genom detta vill vi öka möjligheterna för alla att få arbete med egen försörjning.

I det dagliga arbetet som anordnare, erbjuds anordnaren stöd genom projektets koordinatörer. Dessa följer upp anordnaren och delger arbetsmaterial och återkoppling av aktiviteter, arbetssätt och lyssnar in behoven.

Anordnaren och sökanden återkopplar till Arbetsförmedlingen alternativt till projektkoordinator vid svårigheter.

Syftet med vårt samarbete är att genom "Möjligheter för alla" påskynda utvecklingen mot ett arbetsliv och samhälle där personer kan försörja sig själv och delta jämlikt oberoende av ålder, kön eller funktionsförmåga.

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

ARBETSFÖRMEDLINGENS KRAVSPECIFIKATION.

Arbetsförmedlingens skrivningar om vilka regler och förhållningssätt som är gällande för anordnare redogörs för i följande avsnitt. Informationen är direkt hämtad från Arbetsförmedlingens faktablad för anordnare samt arbetsgivare.

SYFTET MED EN SYSSELSÄTTNINGSPLOTS.

Jobb- och utvecklingsgarantin är ett program för den som varit frånvarande från arbetsmarknaden under en längre tid. Jobb- och utvecklingsgarantins fokus är arbete och syftet med en sysselsättningsplats är att deltagaren ska få ökade möjligheter att få ett arbete genom nya erfarenheter, meriter och referenser.

VAD ÄR KRAVEN PÅ EN SYSSELSÄTTNINGSPLOTS?

Sysselsättningen får inte innebära konkurrenssnedvridning eller vara ordinarie arbete. Sysselsättning kan bestå av uppgifter som annars inte skulle bli utförda och som kan ses som kvalitetshöjande.

VEM FÖRMEDLAR SYSSELSÄTTNINGSPLOTS?

Sysselsättningsplatser kan endast förmedlas av Arbetsförmedlingen. En anordnare av sysselsättningsplats kan inte vidareplacera deltagaren hos annan arbetsgivare. Skälen till detta är försäkringsskyddet som upphör att gälla och att anordnarbidraget ska utgå till den faktiska anordnaren. Sker vidareplacering kan det innebära att Arbetsförmedlingen återkräver anordnarbidraget.

VEM KAN VARA ANORDNARE?

Anordnare av sysselsättning kan vara privata eller offentliga arbetsgivare samt ideella organisationer.

VILKA KRAV STÄLLS PÅ ANORDNARE?

- Anordnaren och deltagaren får inte vara släkt med varandra eller tillhöra samma familj eller ha familjeanknytning.
- Anordnaren måste erbjuda sysselsättning under hela anvisningstiden och kan därför inte stänga verksamheten vid till exempel semester och juledighet.
- Anordnaren ska vara registrerad som arbetsgivare och ha minst en anställd.
- Som anordnare ska man se till att deltagaren har sysselsättning motsvarande sitt arbetsutbud.

- För ideella organisationer gäller dessutom att de ska vara juridiska personer, ha styrelse, stadgar samt ha utsedda representanter för föreningen.

VILKET ANSVAR HAR ANORDNARE?

Som anordnare ansvarar man för att:

- Introduktion sker för den arbetssökande på arbetsplatsen.
- Genom mottagandet ta ansvar för den arbetssökandes arbetsmiljö i enlighet med Arbetsmiljölagen (1977:1160).
- Tillhandahålla introduktion och eventuell utbildning som krävs för att utföra sysselsättningsuppgifterna.
- Tillhandahålla nödvändig arbetsutrustning, skyddsutrustning och skyddskläder samt se över den fysiska arbetsplatsen.
- Tydligt ange vilka olika uppgifter som den arbetssökande förväntas utföra.
- Ange var uppgifterna ska utföras.
- Tillhandahålla handledare.Handledartätheten ska som lägst vara 1 handledare per 20 sysselsatta.
- Ha regelbundna kontakter med Arbetsförmedlingen för att informera om hur det fungerar för den arbetssökande hos anordnaren. En överenskommelse görs mellan Arbetsförmedlingen och anordnaren om hur och när kontakten ska ske.
- Inte placera den arbetssökande hos en annan arbetsgivare, förening, organisation eller annat företag.

VAD SKA ANORDNAR- BIDRAGET ANVÄNDAS TILL?

Anordnarbidraget ska utgå till den som anordnar sysselsättningsplatsen och kan inte delas mellan flera anordnare. Bidraget är avsett att täcka de kostnader som kan uppstå när en person sysselsätts i Fas 3, till exempel kostnader för handledning, arbets- och skyddsutrustning, skyddskläder, utbildning och/eller instruktion samt kostnaden för den fysiska arbetsplatsen. Bidraget utbetalas för den tid deltagaren är placerad hos anordnaren.

ARBETSFÖRMEDLINGENS UPPFÖLJNING.

Arbetsförmedlingen ska ha regelbunden kontakt med anordnare av sysselsättningsplats. Om brister upptäcks vid uppföljning eller på annat sätt, kan deltagaren placeras om, varvid anordnarbidraget upphör. Om bristerna är grava kan hela eller delar av utbetalt anordnarbidrag komma att återkrävas.

DELTAGARENS MÖJLIGHET
TILL ANSTÄLLNING HOS
ANORDNAREN.

Anordnaren har möjlighet att anställa deltagaren med eller utan anordnarstöd.

DELTAGARENS MÖJLIGHET
TILL UPPEHÅLL I
SYSSELSÄTTNINGEN.

En deltagare har möjlighet till tillfälligt uppehåll i sysselsättningen. Uppehåll ska deltagaren planera i samråd med Arbetsförmedlingen.

OM DET INTE
FUNGERAR.

Om anordnaren anser att sysselsättningen inte fungerar för deltagaren så ska Arbetsförmedlingen kontaktas.

ANSVAR FÖR
ARBETSMILJÖN.

Enligt lag (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program och 1 kap 4 § ska den som anvisats till ett arbetsmarknadspolitiskt program likställas med en arbetstagare vid tillämpning av vissa bestämmelser i arbetsmiljölagen.

Anordnare av fas 3-platser har arbetsmiljöansvaret vilket innebär en skyldighet i att följa både arbetsmiljölagen och Arbetsmiljöverkets föreskrifter (Arbetsförmedlingen, 2011).

TILLBUDSRAPPORT.

Har olycksfall eller annan skadlig inverkan föranlett svårare personskada eller dödsfall ska anordnaren utan dröjsmål underrätta Arbetsmiljöverket. Detsamma gäller vid tillbud som har inneburit allvarlig fara för liv eller hälsa.

ARBETSMILJÖNS
BESKAFFENHET.

Enligt arbetsmiljölagen ska arbetsmiljön vara tillfredställande. Arbetsmiljön ska utformas så att deltagaren inte utsätts för fysiska eller psykiska belastningar som kan medföra olycksfall eller ohälsa. Det bör eftersträvas att det ges möjlighet till variation, social kontakt och samarbete. Arbetshygieniska förhållanden när det gäller bland annat luft, ljus och ljud ska vara tillfredställande.

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

INTRODUKTION, ARBETSLEDNING.

Anordnaren ska introducera deltagaren i sina arbetsuppgifter. Det gäller särskilt deltagare som saknar tidigare erfarenheter av liknande arbete. Introduktionen ska ge en uppfattning om deltagarens egna sysselsättningsuppgifter i samband med andras samt om vilka risker som finns i verksamheten.

På arbetsplatsen ska det finnas skriftliga instruktioner för vad som ska göras vid tillbud, olycksfall och driftstörningar.

Introduktion och instruktioner bör anpassas till deltagarens ålder, erfarenhet, språkkunskaper, kulturella bakgrund och eventuell funktionsnedsättning.

PERSONLIG SKYDDS- UTRUSTNING OCH BILDSKÄRMSARBETE.

Personlig skyddsutrustning ska användas där betryggande skydd inte kan nås på annat sätt. Deltagare som vid sina sysselsättningsuppgifter använder dator mer än en timme om dagen kan behöva terminalglasögon. Skyddsutrustning och terminalglasögon ska tillhandahållas genom anordnarens försorg.

Utrymmen och anordningar för personlig hygien, förtäring och vila ska finnas i den utsträckning som arbetsmiljöreglerna kräver.

ENSAMARBETE OCH ARBETE I PRIVATHEM.

Deltagare i Fas 3 ska inte arbeta ensamma inom anordnarens verksamhet eller på uppdrag i privata hem. Reglerna i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om "Ensamarbete" (AFS 1982:3) och om "Våld och hot i arbetsmiljön" (AFS 1993:2) beskriver vilka regler som gäller i sådana situationer.

Om en deltagare tillsammans med en anställd ska besöka privata hem eller omgivningar där risk för våld och hot kan förekomma ska deltagaren få utbildning i säkerhetsrutiner, säkert arbetssätt och hur man bedömer risker. Utbildningen kan också omfatta hur man bemöter människor i upprört tillstånd, konflikthantering och självskydd.

SYSTEMATISKT ARBETSMILJÖARBETE.

Det ska finnas rutiner hur det systematiska arbetsmiljöarbetet ska gå till och arbetsmiljöpolicy som beskriver hur arbetsförhållandena ska vara för att tillfredställande arbetsmiljö uppnås. Policy och rutiner ska vara skriftliga om verksamheten omfattar minst tio arbetstagare.

FÖRSTA HJÄLPEN OCH KRISSTÖD.

På varje arbetsställe ska det finnas rutiner och beredskap för första hjälpen och i förekommande fall krisstöd. Det ska också i tillräcklig omfattning finnas utrustning för första hjälpen. På lämpliga ställen ska det finnas anslag om var utrustning för första hjälpen finns, vilka personer som kan ge första hjälpen, telefonnummer till taxi och utryckningsfordon samt arbetsställets adress.

FÖRETAGSHÄLSOVÅRD.

Om det inte finns tillräcklig kompetens eller kunskap inom en arbetsplats för att kunna lösa arbetsmiljöproblem kan Arbetsmiljöverket ställa krav på att anordnaren ska anlita sakkunnig hjälp utifrån, i första hand företagshälsovården.

Med företagshälsovård avses oberoende expertresurs inom områdena arbetsmiljö och rehabilitering. Företagshälsovården ska särskilt arbeta för att förebygga och undanröja hälsorisker på arbetsplatser samt ha kompetent att identifiera och beskriva sambanden mellan arbetsmiljö, organisation och hälsa.

DEN SOCIALA EKONOMINS GEMENSAMMA VÄRDEGRUND.

Den sociala ekonomin värnar om och bygger på värderingar som utgår från perspektiv kring partipolitiskt obundenhet, empowerment, solidaritet, demokrati, jämlikhet, respekt, delaktighet samt tron på etiska värden om öppenhet, hederlighet, socialt ansvar och omsorg om andra. Genom samverkan och ansvarstagande utvecklar den sociala ekonomin en professionalitet som stödjer den arbetssökande individen till att finna en tillgodoseende sysselsättningsplats där individen känner trygghet och meningsfullhet. Detta är vad den sociala ekonomin syftar att förknippas med och arbetssökande skall förvänta sig och garanteras av att bemötas på ett professionellt sätt där bemötande tydligt genomsyras av den sociala ekonomins värderingar.

Olikheter ses som en tillgång inom social ekonomi och således är skillnader någonting som skall tillvaratas och positiva egenskaper skall stärkas.

Sammanhållning inom den sociala ekonomin skapar en stark och välmående sektor som därmed uppfyller värdegrunden. De symboliserande orden infriar tillhörighet, delaktighet och känsla av mervärde och sammanhang inom den sociala ekonomin.

Det finns en fast övertygelse inom den sociala ekonomin att varje individ skall ges möjlighet att arbeta 100 % av sin förmåga. Den sociala ekonomin vill skapa möjligheter för alla och påskynda utvecklingen mot ett arbetsliv och samhälle där personer kan försörja sig själva och delta jämlikt oberoende av ålder, kön, etnicitet, könsidentitet, könsuttryck, sexuell läggning eller funktionsförmåga.

Var arbetssökandens åsikt har lika stor betydelse och varje enskild individ som söker sig till den sociala ekonomin har samma möjligheter att uttrycka sina respektive önskemål och åsikter. Personliga egenskaper och förutsättningar värdesätts inom den sociala ekonomin med samma aktning om att alla individer alltid arbetar 100 % av sin förmåga och sina förutsättningar. Alla individer har lika värde och var arbetssökande skall bemötas lika och respektfullt oberoende av ålder, kön, etnicitet, könsidentitet, könsuttryck, sexuell läggning eller funktionsförmåga. Var arbetssökande skall ges samma inflytande och möjligheter att utvecklas som individ. Detta ger även den sociala ekonomin tillfälle att stärka sin position som sektor.

Synsättet om egenmakt, empowerment, skapar ett förhållningssätt som stärker den enskilde då dess självbestämmande tas i högsta beaktande. Stimulans på sysselsättningsplatsen uppnås genom att individen ses som och är en naturlig del av respektive verksamhet och är delaktiga i arbetsplatsens rutiner.

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

Integritet och trygghet är centralt inom den sociala ekonomins sysselsättningsplatser och därmed tillämpar den sociala ekonomin tystnadsplikt kring personerna i enlighet med bestämmelser som regleras i Offentlighets- och sekretesslag (2009:400) samt PuL (personuppgiftslag (1998:204)).

Den sociala ekonomin vill öka möjligheterna för alla individer att få eller skapa sig eget arbete med egen försörjning. Den sociala ekonomin vill med de sysselsättningsplatser som erbjuds, tillhandahålla och erbjuda nya möjligheter för individen till kontakt med arbetslivet, bredda dess nätverk och stärka dess självkänsla genom kompetensutveckling.

Genom projekt SESAM har den sociala ekonomin gemensamt framtagit en värdegrund som skall genomsyra respektive organisations verksamhet. Värdegrundsord, eller levord, som huvudsakligen påvisar vad sektorn skall representera och garantera de personer som är på sysselsättningsplats inom den sociala ekonomin, lyder följande:

DEMOKRATI: Var arbetssökandens åsikt har lika stor betydelse och varje enskild individ som söker sig till den sociala ekonomin har samma möjligheter att uttrycka sina respektive önskemål och åsikter.

RESPEKT: Var arbetssökandens egenskaper och förutsättningar värdesätts inom den sociala ekonomin med samma aktning om att alla individer alltid arbetar 100 % av sin förmåga och sina förutsättningar.

JÄMLIKHET: Var arbetssökande skall bemötas lika oberoende av ålder, kön, etnicitet, könsidentitet, könsuttryck, sexuell läggning eller funktionsförmåga.

DELAKTIGHET: Var arbetssökande skall ges samma inflytande och möjligheter att utvecklas som individ. Detta ger även den sociala ekonomin tillfälle att stärka sin position som tredje sektor.

EMPOWERMENT.

Världshälsoorganisationen fastslog år 1997 att empowerment utgör en nödvändig utgångspunkt för att en insats skall anses hälsofrämjande.

Empowermentbegreppet används flitigt inom flertalet discipliner i både Sverige och internationellt. Perspektivet är sprunget ur det sociala arbetet under 1970-talets USA och härrör till maktmobilisering av samhällets marginaliserade och svaga grupper i syfte att öka individernas inflytande (Forsberg, Hagquist & Starrin, 1997).

Efter detta har empowerment sammanfogats med bland annat lokal utveckling, folkrörelser och demokratiskt styrda grupper av individer. Det handlar om att öka individens kompetensområde och ingjuta den ökade självkänsla och självförtroende genom hjälp till självhjälp, empowerment.

Empowermentprocesser innefattar tre stadier:

1. Kunskap som skapar medvetenhet.
2. Känsla som skapar handlingsenergi.
3. Vilja.

Empowerment utgör en central del inom den sociala ekonomin och således faller perspektivet naturligt in inom ramen för den sociala ekonomins kvalitetssäkrings- och uppföljningsarbete i projekt SESAM. Den sociala ekonomin skall lyssna på individen, se till dennes behov och agera efter synsättet om empowerment. Den sociala ekonomins utgångspunkt skall vara att individen både kan och vill arbeta och den sociala ekonomin skall motivera dem att söka arbete på olika sätt.

Den sociala ekonomins sysselsättningsplatser syftar att genom empowerment ge individen möjlighet att påverka, använda sin egenkraft och initiativförmåga till att ta makten över sin vardag. Ingjutning av empowerment sker genom att den sociala ekonomin skall tillhandahålla sysselsättningsplatser i goda miljöer som erkänner individens kvalitéer som ökar självkänslan och självförtroendet.

JÄMSTÄLLDHET.

Den sociala ekonomin betonar alla människors lika värde. Den demokratiska aspekten skall genomsyra verksamheterna och jämställdhetsarbetet skall vara under reflektion. All verksamhet skall vara tillgängligt för alla individer, oberoende av kön, ålder, etnisk eller religiös tillhörighet, könsidentitet, könsuttryck, sexuell läggning och funktionsförmåga. Samtliga medarbetare inom den sociala ekonomin skall ges samma möjligheter till olika befattningar, kompetensutveckling och förmåner. Lika arbete skall ges lika lön och en jämn könsfördelning i de respektive organisationerna ses som fördelaktigt och skall eftersträvas.

Verksamheterna skall vara fria från trakasserier och kränkningar. Jämställdhetsutbildning tillhandahålls från ESF-rådet genom Länsstyrelsen i Mellersta Norrland som genom utbildning ur ett jämställdhetsperspektiv, hjälper den sociala ekonomin att jämställdhetsintegrera sig.

TILLGÄNGLIGHET.

Den sociala ekonomin betonar alla människors rätt till att få ta del av verksamheterna. Funktionshinder skapas av samhället och den sociala ekonomin är medveten om vikten av tillgänglighet och anpassning av arbetsplatsen skall vara en självklarhet i syfte att verksamheten är tillgänglig så alla människor kan delta, oberoende av funktionshinder. Tillgänglighet täcker inte bara fysisk anpassning utan även kommunikativ och dolda funktionshinder.

Det är viktigt att samtliga mottagare inom respektive verksamheter ges samma förutsättningar att ta emot information och budskap. Språkbruket måste vara klart och tydligt och medarbetares kunskap i området måste öka.

Tillgänglighetsutbildning syftar till att samtliga organisationer inom den sociala ekonomin handlar i enlighet med HANDISAM:s föreskrifter. För att kunna garantera tillgänglighet har den sociala ekonomin tagit del av HANDISAM:s information kring fysisk och kommunikativ tillgänglighet. Den sociala ekonomin skall följa Förenta Nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som Sverige har ratificerat.

MILJÖPOLICY.

Gemensamt skall den sociala ekonomin inom projekt SESAM ta miljöhänsyn och i största möjliga mån förebygga miljöpåverkan och arbeta för att förbättra verksamheternas miljötänk och bidra till en hållbar utveckling. Det är viktigt att kompetensutveckla sig inom frågor som rör miljön och ett engagerat förhållningssätt till sådan kompetensutveckling är nödvändigt. Principer som skall råda inom den sociala ekonomins miljöpolicy är följande:

- Den sociala ekonomin skall följa gällande lagar, förordningar och föreskrifter i miljöfrågor.
- Den sociala ekonomin skall ta miljöhänsyn och integration skall ske med miljön i åtanke i kombination med god kvalitet och kostnadseffektivitet. I största möjliga mån skall miljöpåverkande resurser uteslutas eller minskas förutsatt att verksamheterna ej berörs av det på ett negativt vis.
- Den sociala ekonomin skall regelbundet granska rådande miljöpolicy.
- Den sociala ekonomin skall inverka på dess medarbetares medvetenhet och engagemang vad gäller miljöfrågor och medarbetarna skall ha vetskap om föreliggande miljöpolicy.

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

KOMPETENSUTVECKLING.

För att kunna tillhandahålla sysselsättningsplatser som är överensstämmande med den sociala ekonomins värdegrund är en förutsättning att anordnare av sysselsättningsplatser kontinuerligt tillgänglighetsutbildar och jämställdhetsutbildar sig.

Det är av stor vikt att kompetensutveckling sker från två fronter inom den sociala ekonomin. Att både anställd personal och de individer som arbetsmarknadsintegreras ökar sin kunskap finner den sociala ekonomin vara mycket angeläget.

SEMN kompetent är ett projekt finansierat av ESF och syftar till att utbilda 150 anställda inom föreningar, kooperativ och studieförbund som ingår i den sociala ekonomin i Mellersta Norrland. I utlysningen "Genomförande Kompetensförhöjning 2010-507005" står följande bakgrund till projektet skrivet:

"Under förprojekteringen har det framkommit att det finns ett stort behov av kompetensutveckling hos den sociala ekonomins anställda, och att behovet kommer att bli större eftersom det hela tiden sker förändringar på arbetsmarknaden. Av den enkätundersökning som genomfördes av de anställda inom den sociala ekonomin i Mellersta Norrland kan man tydligt utröna att inom flera områden saknas kompetens som krävs för att på lång sikt hävda sig på arbetsmarknaden."

Senare i projektansökans bakgrund följer:

"Den sociala ekonomins anställda och kringliggande aktörer behöver kompetensutvecklas för att dels behålla sin värdegrund, dels kunna möta de utmaningar som ställs på den sociala ekonomin utifrån den nya roll verksamheterna inom den sociala ekonomin förväntas ta."

Omställningsbehovet kan beskrivas som att det idag till vissa delar saknas nyckelkompetens för att klara en mer affärsdrivande verksamhet med fler anställda och professionellt arbete genom nya typer av uppdrag."

Inom SEMN kompetent sker kompetensutveckling inom flera av de områden som den sociala ekonomin redogör för inom den gemensamma värdegrunden; individperspektiv, empowermentprocesser, tillgänglighet och jämställdhet. SEMN kompetent är ett värdefullt verktyg i kompetensutveckling och betydelsefullt för att den sociala ekonomin skall kunna stärka sin position på arbetsmarknaden.

SEKRETESS.

OFFENTLIGHETS- OCH SEKRETESSLAGEN.

Den sociala ekonomin skall i personuppgiftsfrågor agera i enlighet med den gemensamma värdegrunden, gällande lag och sedvanligt förhållningssätt. Individens självbestämmande och integritet är en grundläggande rättighet och således skall inga personuppgifter som kan komma den enskilde individen till skada röjas.

Arbetsförmedlingens sekretess regleras i Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Samma sekretess gäller den sociala ekonomin vid anordnarskap och tillhandahållning av sysselsättningsplatser inom Jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas. I OSL 28 kap. 11 § och OSL 28 kap. 12 § står skrivet:

11 § Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men och uppgiften förekommer i ärende om

- 1. arbetsförmedling,*
- 2. yrkesvägledning,*
- 3. arbetsvård,*
- 4. antagning till arbetsmarknadsutbildning, eller*
- 5. hjälp och stöd vid arbetslöshet eller andra åtgärder i anställningsfrämjande syfte eller för att främja en enskilds anpassning till arbetslivet.*

Sekretessen gäller inte beslut i ärende.

i ärende hos Försäkringskassan eller domstol gäller 1-3 och 6 §§ i stället för första och andra styckena.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

12§ Sekretess gäller i ärende om arbetsförmedling och ärende enligt lagstiftningen om anställningsfrämjande åtgärder för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Etableringsplan och etableringsersättning

12 a § Utöver vad som följer av 21 kap. 5 § gäller sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden när uppgiften förekommer i ärende om etableringsplan och i ärende om ersättning enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år. Lag (2010:208).

PERSONUPPGIFTSLAGEN.

Den sociala ekonomin har tagit del av PuL samt Datainspektionens allmänna råd gällande säkerhet för personuppgifter. De allmänna råden preciserar PuL, personuppgiftslag (1998:204) och dess krav på säkerhet vid behandling av personuppgifter. Personuppgifter avser all slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet.

KÄNSLIGA UPPGIFTER.

Känslighet av personuppgifter är individbaserat och varje deltagare på sysselsättningsplats bör bedömas särskilt. Datainspektionen redogör för exempel på personuppgifter som normalt inte anses som känsliga personuppgifter:

- medlemskap,
- anställningsförhållande,
- kundförhållande, eller
- något därmed jämförligt förhållande.

Datainspektionen redogör vidare för exempel på personuppgifter som normalt är att anse som känsliga:

- ekonomisk hjälp eller vård inom socialtjänsten,
- enskilda personliga och ekonomiska förhållanden inom bank- och försäkringsväsendet,
- uppgifter inom kreditupplysning eller inkassoverksamhet.

Förbud enligt PuL 13 § gäller behandling av personuppgifter som avslöjar:

- ras eller etniskt ursprung,
- politiska åsikter,
- religiös eller filosofisk övertygelse,
- medlemskap i fackförening, eller

Det är också förbjudet att behandla sådana personuppgifter som rör hälsa eller sexualliv.

BEHANDLING AV PERSONNUMMER.

PuL 22 § Uppgifter om personnummer eller samordningsnummer får utan samtycke behandlas bara när det är klart motiverat med hänsyn till

- a) ändamålet med behandlingen,
- b) vikten av en säker identifiering, eller
- c) något annat beaktansvärt skäl. Lag (1999:1059).

NÄR BEHANDLING AV PERSONUPPGIFTER ÄR TILLÅTEN.

PuL 10 § Personuppgifter får behandlas bara om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen eller om behandlingen är nödvändig för att

- a) ett avtal med den registrerade skall kunna fullgöras eller åtgärder som den registrerade begärt skall kunna vidtas innan ett avtal träffas,
- b) den personuppgiftsansvarige skall kunna fullgöra en rättslig skyldighet,
- c) vitala intressen för den registrerade skall kunna skyddas,
- d) en arbetsuppgift av allmänt intresse skall kunna utföras,
- e) den personuppgiftsansvarige eller en tredje man till vilken personuppgifter lämnas ut skall kunna utföra en arbetsuppgift i samband med myndighetsutövning, eller
- f) ett ändamål som rör ett berättigat intresse hos den personuppgiftsansvarige eller hos en sådan tredje man till vilken personuppgifterna lämnas ut skall kunna tillgodoses, om detta intresse väger tyngre än den registrerades intresse av skydd mot kränkning av den personliga integriteten.

NÖDVÄNDIG BEHANDLING.

PuL 16 § Känsliga personuppgifter får behandlas om behandlingen är nödvändig för att

- a) den personuppgiftsansvarige skall kunna fullgöra sina skyldigheter eller utöva sina rättigheter inom arbetsrätten,
- b) den registrerades eller någon annans vitala intressen skall kunna skyddas och den registrerade inte kan lämna sitt samtycke, eller
- c) rättsliga anspråk skall kunna fastställas, göras gällande eller försvaras.

Datainspektionens allmänna råd vänder sig till den person/ de personer som på arbetsplatsen behandlar personuppgifter enligt PuL. Råden är ej bindande utan rekommenderande och vägledande för att säkerhetskraven skall uppnås i enlighet med PuL 31§.

31 § Den personuppgiftsansvarige skall vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas. Åtgärderna skall åstadkomma en säkerhetsnivå som är lämplig med beaktande av

- a) *de tekniska möjligheter som finns,*
- b) *vad det skulle kosta att genomföra åtgärderna,*
- c) *de särskilda risker som finns med behandlingen av personuppgifterna, och*
- d) *hur pass känsliga de behandlade personuppgifterna är*
- e) *när den personuppgiftsansvarige anlitar ett personuppgiftsbiträde, skall den personuppgiftsansvarige förvissa sig om att personuppgiftsbiträdet kan genomföra de säkerhetsåtgärder som måste vidtas och se till att personuppgiftsbiträdet verkligen vidtar åtgärderna.*

ÖVERENSKOMMELSEN.

Den sociala ekonomin utgör en central del i Överenskommelsen som skapats av den svenska regeringen, de idéburna organisationerna inom det sociala området samt Sveriges Kommuner och Landsting. Ett par anställda inom den sociala ekonomin i Mellersta Norrland genomgår utbildning i Överenskommelsen vilket kommer öka den sociala ekonomin i regionens kunskap och kvalitet. Överenskommelsen syftar bland annat till att stärka de idéburna organisationernas självständiga och oberoende roll som röstbärare och opinionsbildare. Detta uppnås genom sex samverkansprinciper där samverkan utgår från egna samt gemensamma åtaganden och åtgärder. Dessa principer revideras vart femte år om behov föreligger. Innebörden av samverkansprinciperna *självständighet och oberoende, dialog, kvalitet, långsiktighet, öppenhet och insyn* samt *mångfald*, är följande:

SJÄLVSTÄNDIGHET OCH OBEROENDE.

1. Idéburna organisationer och verksamheter formulerar sitt uppdrag i samhället utifrån sin värdegrund och är självständiga såsom röstbärare i sin samverkan med andra aktörer.
2. De idéburna organisationerna kan ha en kritiskt granskande roll som röstbärare och opinionsbildare. De ska kunna ha den rollen utan att riskera samverkan eller sitt ekonomiska stöd i förhållande till det offentliga.

DIALOG.

1. Alla människor är beroende av offentliga beslut och insatser. Ur ett rättighetsperspektiv är det viktigt att de som berörs av offentliga beslut själva eller genom sina intresseorganisationer kan hävda sina rättigheter samt intressen, t.ex. krav på tillgänglighet, som bidrar till ett samhälle där alla är delaktiga.
2. De idéburna organisationerna bidrar till att öka det demokratiska deltagandet i det folkliga inflytandet. Relationen mellan regeringen och de idéburna organisationerna ska präglas av ansvar och ömsesidighet, utgå från bådats förutsättningar och tillvarata bådats perspektiv och kompetens.

För att ge bra förutsättningar för detta stöd till demokratin, bör formerna vara öppna, återkommande och präglas av ett inkluderande förhållnings- och arbetssätt.

3. Dialog mellan regeringen och de idéburna organisationerna syftar till att bredda och fördjupa beslutsunderlag och till att skapa förståelse och förtroende för varandra.

4. Dialogen som form och relationen mellan parterna behöver anpassas till de lokala och regionala förutsättningar som råder. Principerna i denna nationella överenskommelse är en viktig utgångspunkt för relationerna på samtliga nivåer.

KVALITET.

1. Verksamheter inom det sociala området bedrivs både av den offentliga sektorn, privata företag och av de idéburna organisationerna med den särskilda närhet, kunskap och kvalitet som dessa ger.

2. I idéburen verksamhet erbjuds människor stöd och insatser som ska kännetecknas av hög kvalitet och tillgänglighet. Dessa verksamheters kvalitet ska följas upp och utvärderas för att kunna synliggöras, utvecklas och jämföras med andra aktörer.

3. Den idéburna organisationen definierar kvaliteten i sin egen verksamhet. Ofta sker detta med utgångspunkt i brukarens egen definition av kvalitet. De idéburna organisationernas särskilda kvalitet bör beaktas i utvecklandet av metoder för att möta och fördjupa kvalitet.

4. När den idéburna organisationen utför tillståndspliktig verksamhet eller verksamhet på uppdrag av det offentliga, ska organisationen följa de krav på kvalitet som anges i lagstiftning och som ställs av beställaren. Verksamhet som utförs på uppdrag av det offentliga ska, utöver att möta sådana kvalitetskrav som omfattar alla utförare, kunna redovisa den särart och kvalitet man därutöver arbetar med.

LÅNGSIKTIGHET.

1. En bred politisk förankring är viktig när det gäller överenskommelser som beror förutsägbarhet och andra grundläggande villkor för de idéburna organisationernas långsiktiga planering och arbete. Detta för att de idéburna organisationernas existens, samhällsroll och utveckling är en angelägenhet för hela samhället.

2. Idéburna organisationer bör ges sådana förutsättningar som möjliggör planering med långsiktighet och hållbar utveckling som grund.

ÖPPENHET OCH INSYN.

1. Det ömsesidiga förtroendet mellan den offentliga och den ideella sektorn bygger på viljan till öppenhet.

2. För att så många som möjligt ska kunna engagera sig i befintlig eller nyttillkommen verksamhet, och för att förtroendet för denna ska vara så stort som möjligt, krävs tillgänglig information och öppenhet i såväl offentlig som ideell sektor.
3. Principen om öppenhet och insyn ska tillämpas så att den idéburna organisationens uppdrag kan fullföljas och inte heller medför skada för brukare, frivilliga, anställda, tredje parter eller organisationernas inre demokrati.

MÅNGFALD.

1. I en demokrati har individen rätt att kunna påverka sin vardag. Ett växande utbud av aktörer presenterar olika lösningar för att bryta ett socialt utanförskap – sitt eget eller någon annans. Där många idéburna verksamheter får växa, skapas utrymme för innovation.
2. Begreppet mångfald betyder i detta sammanhang att samhället välkomnar idéburna organisationer och utförare inom det sociala området med olika värdemässiga eller metodologiska utgångspunkter. Olikheten är att betrakta som en tillgång i sig hos den mångfald av idéburna organisationer som bygger på demokratiska värden.
3. Så väl regionalt som lokalt förändras behoven i ett samhälle under utveckling. Därför har både den offentliga och den ideella sektorn ett ansvar för att underlätta framväxten av nya organisationer och utförare samt olika former för samverkan och avtal.

Med Överenskommelsen är den svenska regeringen, de idéburna organisationerna inom det sociala området samt Sveriges Kommuner och Landsting bundna till vissa åtgärder, åtaganden och principer. Ett mål är att den ideella sektorn ska kunna ha möjlighet att konkurrera på arbetsmarknaden på likvärdiga villkor som övriga aktörer inom andra sektorer. I regeringsbeslutet om Överenskommelsen framhålls den ideella sektorns viktiga samhällsroll med fokus kring möjliggörandet av empowerment som sektorn står för.

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

TVÅ EXEMPEL PÅ MODELLER FÖR ARBETSLIVSINTEGRATION.

GLADA HUDIK-MODELLEN.

Glada Hudik-modellen handlar om samordning och samarbete mellan myndigheter och sociala företag. Det skall vara effektivt när ärenden hanteras och genom fungerande rutiner skall det vara mer okomplicerat att driva ett socialt företag. Samarbete sker mellan de sociala företagen, Hudiksvalls kommun, Coompanion Kooperativ Utveckling Gävleborgs Län, Arbetsförmedlingen samt Försäkringskassan. Denna samverkan har bidragit till att antalet anställda inom de sociala företagen har ökat och den positiva utvecklingen leder till ett ökat utbud av varor och tjänster (Glada Hudik - modellen, 2012). Glada Hudik-modellen fungerar som ett stöd för regionens sociala företag där samverkan står i fokus.

Målet är att genom utvecklad verksamhet skall de sociala företagen kunna erbjuda sysselsättningsplatser för dem personer som står långt från arbetsmarknaden. Sex arbetskooperativ ingår i Glada Hudik-modellen och i Hudiksvall, Ljusdal och Söderhamns kommun har de sociala arbetskooperativen uppskattningsvis sextio personer anställda och lika många individer erbjuds arbetsträning, rehabilitering och sysselsättning.

För ytterligare information om Glada Hudikmodellen se:
www.gladahudikmodellen.se

FRC GROUP.

Genom transnationellt erfarenhetsutbyte inom ramen för projekt SESAM gavs den sociala ekonomin möjlighet att under två tillfällen under år 2010 och år 2011 besöka FRC Group i Liverpool, Storbritannien. Mötet var mycket inspirerande och den sociala ekonomin syftar att tillvarata erfarenheterna och implementera delar av FRC:s arbetssätt.

FRC (The Furniture Resource Centre) är ett av Storbritanniens mest uppmärksammade sociala företag och har erhållit flertalet priser för sin verksamhet. FRC arbetar långsiktigt ur ett helhetsperspektiv och använder SROI, Social Return On Investment för att socioekonomiskt redovisa sin verksamhets nytta. FRC Group använder sig av en utvärderingsprocess när de startar en ny verksamhet som handlar om att människa, miljö och ekonomi skall harmoniera.

FRC Group bedriver verksamhet i Liverpool och i Widnes med två affärsverksamheter, Bulky Bob's och Furniture Resource Centre. Bulky Bob's är ett socialt företag som arbetar med att kostnadsfritt ta hand om skrymmande föremål och särskilda former av farligt avfall.

Bulky Bob's mottar arbetslösa personer i ett träningsprogram innefattande bland annat kompetenshöjning som löper upp till tolv månader varav de sista tre månaderna går till arbetssökning.

2010 års träningsprogram hjälpte 94 % att övergå till arbete. Furniture Resource Centre arbetar med att renovera, restaurera, sälja och sortera de möbler som Bulky Bob's hämtar.

Möblerna säljs till allmänheten och individer som av varierande orsaker har låg inkomst ges sänkt pris på produkterna. Den vinst som verksamheten genereras i återinvesteras i företaget.

FRC Group arbetar med fyra varumärken som utgör dess värdegrund som verksamheten skall representeras av (fritt översatt) *bravery* (mod), *creativity* (kreativitet), *passion* (passion) och *professionalism* (professionalism). Dessa ledord belönas individen med när de gjort någonting som kännetecknas av dem. Det skapar ett belöningssystem som inte baseras på finansiellt visad uppskattning utan på en känsla av att individen gjort någonting positivt. Detta vill den sociala ekonomin anamma då värdeorden hjälper individen att växa och känna trygghet i sin roll på arbetsplatsen.

För ytterligare information om FRC Group se:

www.frcgroup.co.uk

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

KONKLUSION.

Denna skrift är framtagen av den sociala ekonomin i Mellersta Norrland inom ramen för ESF-projekt SESAM. Detta som ett övergripande dokument där syftet har varit att koncentrera och samla information på ett ställe riktat till anordnare av sysselsättningsplatser inom den sociala ekonomin.

Genom detta arbete har det bildats ett nätverk som fortsättningsvis kan vidareutveckla och arbeta med samverkansträffar och på så vis hålla kvalitets- och uppföljningsmodellen levande genom en kontinuerlig dialog.

Den sociala ekonomins gemensamma värdegrund bygger på värderingar som utgår från perspektiven kring partipolitiskt obundenhet, empowerment, solidaritet, demokrati, jämlikhet, respekt, delaktighet samt tron på etiska värden om öppenhet, hederlighet, socialt ansvar och omsorg om andra.

Genom den samverkan som projekt SESAM givit upphov till vill den sociala ekonomin i Mellersta Norrland erbjuda sysselsättningsplatser som stärker individen och ingjuter den självkänsla att arbeta 100 % efter sin förmåga.

Kvalitetssäkrings- och uppföljningsmodellen bör vara ett dokument under ständig uppdatering beträffande arbetsmarknadspolitiska åtgärder, gällande lag, policys, värdegrund, perspektiv, goda exempel, organisationer inom den sociala samt kontaktuppgifter. Således är det av stor vikt att kvalitetssäkrings- och uppföljningsmodellen dateras vid varje revidering och/eller uppdatering.

Framtaget av ABF Jämtland Härjedalen, Coompanion
Kooperativ Utveckling Jämtlands Län, Folkets Hus och Parker
Mellannorrland, Eko-Teck, Hela Sverige Ska Leva Jämtlands
Län, Jämtland Härjedalens Idrottsförbund, Medborgarskolan
Västernorrland, Studieförbundet Vuxenskolan Jämtlands Län
och Västernorrlands Idrottsförbund.

2012-03-16

REFERENSFÖRTECKING.

LITTERÄRA REFERENSER.

Forsberg, E., Hagquist, C. & Starrin, B. (red.) (1997). *Frigörande kraft: empowerment som modell i skola, omsorg och arbetsliv*. Stockholm: Gothia.

Integrations- och jämställdhetsdepartementet. (2008).

Överenskommelse mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting. Stockholm.

FOLDRAR OCH FAKTABLAD.

Arbetsförmedlingen. (2010). Faktablad till arbetsgivare november 2010. *Jobb och utvecklingsgarantin tredje fasen*.

Arbetsförmedlingen. (2011). Faktablad till arbetsgivare maj 2011. *Jobb och utvecklingsgarantin fas 3: Anordnarens ansvar*.

Arbetsförmedlingen.(2012). *Jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas: Information till anordnare av sysselsättningsplats inom jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas*.

Datainspektionen.(2008). *Datainspektionens allmänna råd. Säkerhet för personuppgifter*. Kalmar: Lenanders Grafiska.

SEMN.(2011). *Föreningar och kooperativ utvecklar Mellersta Norrland*. Luleå: GTC Print.

SEMN. (2011). *Kartläggning av den sociala ekonomin i Mellersta Norrland*. Luleå: GTC Print.

SEMN. (2011). *Vi samlar och utvecklar kraften i den sociala ekonomin*. Luleå: GTC Print.

Glada Hudik-modellen. Folder som beskriver Glada Hudik-modellen. *Glada Hudik-modellen: Sociala företag i samverkan*. Information inhämtad 2012-02-02 från hemsida: www.gladahudikmodellen.se sökord: "Om Glada Hudik-modellen". Fullständig adress: <http://www.gladahudikmodellen.se/Show/object.asp?oid=2>

INTERNETBASERADE REFERENSER.

SEMN, Social Ekonomi Mellersta Norrland. (2012). Information hämtad 2012-01-21 från hemsida: www.semn.se sökord: "Om SEMN". Fullständig adress: <http://semn.se/om>

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

KONTAKTUPPGIFTER PROJEKT SESAM.

SOCIAL EKONOMI.

Anna Frestadius

Samordnare social ekonomi

Coompanion Kooperativ Utveckling Jämtlands Län

Prästgatan 54 B, 2 tr

831 33 ÖSTERSUND

anna.frestadius@coompanion.se

tel. 063 305 33

ARBETSFÖRMEDLINGEN.

Marie Gulle

Projektledare

Projektkoordinator Östersund

Arbetsförmedlingen Östersund

Storgatan 46

831 33 ÖSTERSUND

marie.gulle@arbetsformedlingen.se

tel. 063 15 12 00

Roseli Da Silva Utterberg

Projektkoordinator Sundsvall

Arbetsförmedlingen Sundsvall

Landsvägsallén 4

852 29 SUNDSVALL

roseli.utterberg@arbetsformedlingen.se

tel. 060 18 79 00

BILAGA

SAMMANFATTNING AV DEN SOCIALA EKONOMINS KVALITETS- OCH UPPFÖLJNINGSMODELL.

Den sociala ekonomin är signifikant för den lokala och regionala utvecklingen då dess samverkansstruktur främjar tillväxt, välfärd och sysselsättning. I projekt SESAM har den sociala ekonomin ökat sin samverkan organisationerna emellan samt med Arbetsförmedlingen.

Resultat redovisat av Arbetsförmedlingen visar att sysselsättningsplatser inom den sociala ekonomin i större utsträckning leder till arbete. Genom ESF-projekt SESAM har deltagare inom jobb- och utvecklingsgarantis tredje fas erbjudits kvalitativa sysselsättningsplatser med framgång.

Under projekttiden har den sociala ekonomin gemensamt arbetat fram en kvalitetssäkrings- och uppföljningsmodell innehållande en gemensam värdegrund som den sociala ekonomin skall förhålla sig efter.

DEN SOCIALA EKONOMINS GEMENSAMMA VÄRDEGRUND.

Den sociala ekonomin värnar om och bygger på värderingar som utgår från perspektiv kring partipolitiskt obundenhet, empowerment, solidaritet, demokrati, jämlikhet, respekt, delaktighet samt tron på etiska värden om öppenhet, hederlighet, socialt ansvar och omsorg om andra. Genom samverkan och ansvarstagande utvecklar den sociala ekonomin en professionalitet som stödjer den arbetssökande individen till att finna en tillgodosedd sysselsättningsplats där individen känner trygghet och meningsfullhet. Detta är vad den sociala ekonomin syftar att förknippas med och arbetssökande skall förvänta sig och garanteras av att bemötas på ett professionellt sätt där bemötande tydligt genomsyras av den sociala ekonomins värderingar.

Olikheter ses som en tillgång inom social ekonomi och således är skillnader någonting som skall tillvaratas och positiva egenskaper skall stärkas.

Sammanhållning inom den sociala ekonomin skapar en stark och välmående sektor som därmed uppfyller värdegrunden. De symboliserande orden infriar tillhörighet, delaktighet och känsla av mervärde och sammanhang inom den sociala ekonomin.

Det finns en fast övertygelse inom den sociala ekonomin att varje individ skall ges möjlighet att arbeta 100 % av sin förmåga. Den sociala

ekonomin vill skapa möjligheter för alla och påskynda utvecklingen mot ett arbetsliv och samhälle där personer kan försörja sig själva och delta jämlikt oberoende av ålder, kön, etnicitet, könsidentitet, könsuttryck, sexuell läggning eller funktionsförmåga.

Synsättet om egenmakt, empowerment, skapar ett förhållningssätt som stärker den enskilde då dess självbestämmande tas i högsta beaktande. Stimulans på sysselsättningsplatsen uppnås genom att individen ses som och är en naturlig del av respektive verksamhet och är delaktiga i arbetsplatsens rutiner.

Integritet och trygghet är centralt inom den sociala ekonomins sysselsättningsplatser och därmed tillämpar den sociala ekonomin tystnadsplikt kring personerna i enlighet med bestämmelser som regleras i Offentlighets- och sekretesslag (2009:400) samt PuL (personuppgiftslag (1998:204)).

Den sociala ekonomin vill öka möjligheterna för alla individer att få eller skapa sig eget arbete med egen försörjning. Den sociala ekonomin vill med de sysselsättningsplatser som erbjuds, tillhandahålla och erbjuda nya möjligheter för individen till kontakt med arbetslivet, bredda dess nätverk och stärka dess självkänsla genom kompetensutveckling.

Genom projekt SESAM har den sociala ekonomin gemensamt framtagit en värdegrund som skall genomsyra respektive organisations verksamhet. Värdegrundsord, eller levord, som huvudsakligen påvisar vad sektorn skall representera och garantera de personer som är på sysselsättningsplats inom den sociala ekonomin, lyder följande:

DEMOKRATI: Var arbetssökandens åsikt har lika stor betydelse och varje enskild individ som söker sig till den sociala ekonomin har samma möjligheter att uttrycka sina respektive önskemål och åsikter.

RESPEKT: Var arbetssökandens egenskaper och förutsättningar värdesätts inom den sociala ekonomin med samma aktning om att alla individer alltid arbetar 100 % av sin förmåga och sina förutsättningar.

JÄMLIKHET: Var arbetssökande skall bemötas lika oberoende av ålder, kön, etnicitet, könsidentitet, könsuttryck, sexuell läggning eller funktionsförmåga.

DELAKTIGHET: Var arbetssökande skall ges samma inflytande och möjligheter att utvecklas som individ. Detta ger även den sociala ekonomin tillfälle att stärka sin position som tredje sektor.

EMPOWERMENT.

Den sociala ekonomins sysselsättningsplatser syftar att genom empowerment ge individen möjlighet att påverka, använda sin egenkraft och initiativförmåga till att ta makten över sin vardag. Ingjutning av empowerment sker genom att den sociala ekonomin skall tillhandahålla sysselsättningsplatser i goda miljöer som erkänner individens kvalitéer som ökar självkänslan och självförtroendet.

JÄMSTÄLLDHET.

Den sociala ekonomin betonar alla människors lika värde. Den demokratiska aspekten skall genomsyra verksamheterna och jämställdhetsarbetet skall vara under reflektion. Det skall finnas en jämställdhetsplan och allt skall vara tillgängligt för alla individer, oberoende av kön, ålder, etnisk eller religiös tillhörighet, könsidentitet, könsuttryck, sexuell läggning och funktionsförmåga. Samtliga medarbetare inom den sociala ekonomin skall ges samma möjligheter till olika befattningar, kompetensutveckling och förmåner.

Lika arbete skall ges lika lön och en jämn könsfördelning i de respektive organisationerna ses som fördelaktigt och skall eftersträvas.

Verksamheterna skall vara fria från trakasserier och kränkningar. Jämställdhetsutbildning tillhandahålls från ESF-rådet genom Länsstyrelsen i Mellersta Norrland som genom utbildning ur ett jämställdhetsperspektiv, hjälper den sociala ekonomin att jämställdhetsintegrera sig.

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

TILLGÄNGLIGHET.

Den sociala ekonomin betonar alla människors rätt till att få ta del av verksamheterna. Funktionshinder skapas av samhället och den sociala ekonomin är medveten om vikten av tillgänglighet och anpassning av arbetsplatsen skall vara en självklarhet i syfte att verksamheten är tillgänglig så alla människor kan delta, oberoende av funktionshinder. Tillgänglighet täcker inte bara fysisk anpassning utan även kommunikativ och dolda funktionshinder.

MILJÖPOLICY.

Gemensamt skall den sociala ekonomin inom projekt SESAM ta miljöhänsyn och i största möjliga mån förebygga miljöpåverkan och arbeta för att förbättra verksamheternas miljötanke och bidra till en hållbar utveckling.

KOMPETENSUTVECKLING.

För att kunna tillhandahålla sysselsättningsplatser som är överensstämmande med den sociala ekonomins värdegrund är en förutsättning att anordnare av sysselsättningsplatser kontinuerligt tillgänglighetsutbildar och jämställdhetsutbildar sig.

Det är av stor vikt att kompetensutveckling sker från två fronter inom den sociala ekonomin. Att både anställd personal och de individer som arbetsmarknadsintegreras ökar sin kunskap finner den sociala ekonomin vara mycket angeläget.

Framtaget av ABF Jämtland Härjedalen, Coompanion Kooperativ Utveckling Jämtlands Län, Folkets Hus och Parker Mellannorrland, Eko-Teck, Hela Sverige Ska Leva Jämtlands Län, Jämtland Härjedalens Idrottsförbund, Medborgarskolan Västernorrland, Studieförbundet Vuxenskolan Jämtlands Län och Västernorrlands Idrottsförbund.

2012-03-16